

Schijf aan autoriteit

Hij is omschreven als een 'homo universalis', een visionaire cultfiguur van de liberaalprogressieve elite en een mediaschuwe en klinische boekhouder, die in Nederland het aandeelhouderskapitalisme introduceerde en uitgeverij Elsevier omsmeedde tot 's werelds meest winstgevendende bedrijf. Pierre Vinken: neurochirurg, literator, mediamagnaat, hoogleraar, multimiljonair, kunsthistoricus, religiehater en rasrepublikein. Hij had spraakmakende relaties (Sylvia Tóth) en vriendschappen (Theo van Gogh). Onlangs werd hij tachtig.

Pierre groeit op onder de rook van staatsmijn Emma, waar zijn vader werkt als mijnpolitiebeampte. Als HBS'er fietst hij dagelijks twintig kilometer en draagt de verplichte schoolpet van het Bisschoppelijk College in Sittard. Sinds zijn eerste twijfels aan Sinterklaas heeft Pierre een afkeer van geestelijk gezag. Hij doubleert wegens spijbelen en scherpt zijn geest met 'subversieve lectuur' (Nietzsche, Voltaire). Geduldig zit hij 'het geloof' uit. Aan militaire dienst ontsnapt hij door te kiezen voor de studie geneeskunde, in de Domstad, waar hij snel zijn zachte 'g' afleert. Vinken schrijft antiklerikale pamfletten, richt een studentenblad op en trekt na zijn afstuderen naar Amsterdam om zich te verdiepen in psychiatrie. Niet exact genoeg: het wordt neurologie. Niet praktisch genoeg: het wordt neurochirurgie.

Hij schrijft in het studentenblad Propia Cures, is mede-oprichter van het literaire tijdschrift Tirade, bestudeert afgebeelde ziekten in schilderijen van oude meesters en redigeert bij uitgeverij Excerpta Medica uittreksels van wetenschap-

pelijke artikelen. Met opvallende discipline en efficiëntie: hij wordt hoofdredacteur en combineert dat met een chirurgische praktijk en werken aan het 'Handbook of Clinical Neurology'.

Begin jaren zestig kiest Vinken definitief voor het uitgeverijvak. Hij wordt directeur, pioniert met medische automatiseringssystemen en maakt van Excerpta Medica een bloeiend bedrijf, dat vervolgens wordt opgekocht door Elsevier. Vinken blijft directielid (sinds 1975 met de status van hoogleraar medische informatieverzamelingen) en is vanaf 1979 alleenheerser bij Elsevier. Een meester in delegeren ('een goede baas weet wat hij moet laten'), die alles scherp in de gaten houdt (de accountantsdivisie is zijn inquisitie). Wat geen winst maakt, snijdt hij snoeihard weg. Elsevier groeit uit tot een wereldspeler en Vinken wordt Nederlands bestverdienende bestuurder. Na een mislukte overval op Kluwer gaat Elsevier in 1992 samen met het Britse Reed. Vinken kan met pensioen. Hij richt het Republikeins Genootschap op en stort zich weer op kunsthistorie: een bibliotheekstudie naar de herkomst van de hartvorm.

Jan Hein van Dierendonck

In een reeks bijdragen voor Medisch Contact beschrijft en tekent bioloog en illustrator Jan Hein van Dierendonck de levens van spraakmakende artsen. Alle afleveringen van deze serie verschijnen ook op onze website: www.medischcontact.nl/spraakmakers.

